

Stockholm den 14 mars 2022

Särskilt yttrande PKE-utredningen

ElektronikBranschens allmänna inställning till utredningens förslag

ElektronikBranschen är övervägande positiv till utredningens förslag.

ElektronikBranschen beklagar dock att utredningen inte förordar den nordiska lösningen och ansluter till Finland, Norge och Island. Ett system där staten tar ansvar för att man tillåter privatkopiering av annars upphovsrättsligt skyddat material hade varit att föredra.

ElektronikBranschen förordar en ersättningsmodell med en statlig avgift likt den nuvarande public service-skatten. ElektronikBranschen vill i sammanhanget framhålla att det system som förespråkas bygger på en offentligrättslig avgift och inte en skattelösning. Pengarna som betalas in till systemet och som sedan distribueras vidare bör hållas frångående från den statliga budgeten.

Det finns såväl praktiska som principiella fördelar med ett sådant system. Det skulle skapa en större förutsebarhet och eftersom staten skulle vara den beslutande parten för nivåerna, ombesörja indrivningen av avgifterna och utgöra en objektiv part, skulle det sannolikt skapa en högre acceptans för systemet. Därutöver finns det principiella argument till varför en avgiftslösning är att föredra. Det möjliggör att betalningsansvaret hamnar rätt direkt utan mellanled, dvs hos privatpersoner. Dessutom undviks stora administrativa kostnader samt de osäkerhetsfaktorer som följer av dagens system med en civilrättslig organisation som driver in avgifter från företag som sedan ska ta ut dessa på konsumenterna.

Näringsutskottet anförde som sin vilja i det tillkännagivande utskottet riktade mot regeringen 2018 att möjligheten att införa ett system där staten har det övergripande ansvaret särskilt skulle beaktas. ElektronikBranschen välkomnar utredningens internationella utblick av ersättningssystemen, men det är olyckligt att en statlig ersättningslösning inte föreslås.

Trots att en helt statlig lösning inte föreslås genomföras är utredningens förslag att föredra framför dagens lagstiftning. Dagens system för privatkopieringsersättning är både dysfunktionellt och obsolet och det är därför positivt att de ojämlika förhandlingarna ersätts med myndighetsbeslut.

Därtill ser ElektronikBranschen positivt på att:

- Den totala kompensationen ska konstateras innan beslut om vilka produkter och vilka avgifter som ska gälla.
- Utredningen konstaterar att "rimlig ersättning" och "skälig ersättning" inte är samma sak samt att den rimliga ersättningen är väsentligt lägre.

- Utredningen föreslår att ändra vilka produkter som avses från "särskilt ägnad" till "anordningar som i betydande utsträckning används för privatkopiering".
- Utredningen frångår lagringskapacitet som ett kriterium för att bestämma avgifternas storlek. .
- Upphovsrättsinnehavare inte ska få ersättning om de fått ersättning på annat sätt eller om den ekonomiska skadan är i obetydlig omfattning.
- Utredningen exkluderar offline-konsumtion ut ersättningssystemet.
- Utredningen föreslår tvåårsscykler för myndighetens beslut, eftersom det kommer att skapa stabilitet och möjliggöra löpande marknadsundersökningar.

ElektronikBranschens invändningar

Även om utredningens förslag i grunden kommer att skapa en bättre reglering för privatkopieringsersättningen än den reglering som råder idag, saknar ElektronikBranschen viktiga komponenter för en fullt ut välfungerande lösning.

Ersättningsnivåerna

- Utredningen gör ett felaktigt antagande att näringslivet tycker att avgifterna som gäller under 2022 är acceptabla. Förhandlingarna som föregick det gällande branschavtalet var långa och komplexa. De handlade dels om att lösa den så kallade "historiska skulden" (2009-2020), dels om att hitta avgiftsnivåer för perioden efter avtals tecknande. Näringsidkarna accepterade högre avgifter för perioden efter 2020-11-01 för att åstadkomma lägre avgifter för den "historiska skulden", p.g.a. att det var kostnader som inte kunde flyttas över till de som egentligen skulle betala, dvs konsumenterna. Dessutom bestod oenighet i flera viktiga frågor i förhandlingarna. Till exempel om offline-frågan samt hur proffsundantaget skulle hanteras. Kompromissen i samtliga frågor innebar högre avgifter för perioden 2021-2022 som en konsekvens, utifrån rådande lagstiftning. Nivåerna i Branschavtalet kan alltså inte tas som intäkt för att de generellt accepteras av näringsidkarna. **Den indikativa nivån på 150-300 miljoner måste alltså sänkas.**

Tidpunkten för betalningsskyldighet

Tidpunkten för betalningsskyldighet måste ändras. Förslaget bygger i praktiken på att nya branschavtal upprättas. Skulle Copyswede (eller liknande) motsätta sig ett nytt branschavtal fungerar inte systemet om att betalningsskyldigheten uppstår först när produkterna förs in till landet.

Det ligger inte linje med EU-rätten att skapa ett system som medför att ersättning inkrävs för produkter som användas till annat än framställning av exemplar av verk för privat bruk eller förs ut ur landet, dvs. proffsundantaget och exportundantaget. Dessa undantag är centrala för att systemet ska fungera. Skulle ersättning krävas vid importtillfället omöjliggörs i praktiken dessa undantag. Detta särskilt med beaktande av att inga regler om återbetalning införs.

Business-to-business-försäljningen av aktuella produkter utgör en stor del av marknaden, för viss produktgrupper en överväldigande del. Re-exporten av produkter är också stor och genomförs i samtliga försäljningsled. Med föreslagen lagstiftning och utan branschavtal kommer väldigt schabloniserade volymer behöva användas, alternativt att ett administrativt tungt återbetalningssystem införs. Regeringen kan också jämföra med lag om skatt på kemikalier i viss elektronik där betalningstidpunkten flyttats nedåt i säljkedjan för att minska problem med kapitalbindning, likviditet, administration och återbetalningskrav.

Skulle däremot tidpunkten flyttas till när produkterna faktiskt säljs till privatpersoner skulle förhandlingsstyrkan mellan parterna bli jämnare och viljan från bägge parter att uppnå ett fungerande system likt dagens branschavtal bli högre. ElektronikBranschens förslag är att tidpunkten för ersättningssskyldighetens uppkomst bör ändras till försäljningstillfället i sista led, vanligtvis från återförsäljare till konsument.

Utredningens enkätundersökning

ElektronikBranschen har låtit genomföra en egen enkätundersökning som visar att privatkopiering är en liten företeelse som sker i begränsad omfattning. I vår undersökning svarade hela 83 procent av respondenterna de inte kopierar alls. Av de återstående procenten avgav 13 procent att de kopierar i liten utsträckning och endast 4 procent avgav att de kopierar ofta och mycket. ElektronikBranschen ifrågasätter därmed resultaten från utredningens enkätundersökning. Vi ställer oss därför tveksamma till om svaren från utredningens enkätundersökning verkligen kan utgöra grund för att säga att privatkopieringen är så omfattande som påstås. Även detta är ett argument för att minska den indikativa nivån på 150–300 miljoner kronor.

Administrativa kostnader

ElektronikBranschen anser att det är viktigt att de administrativa kostnaderna för ersättningssystemet inte blir för stora i förhållande till de ersättningsnivåer som betalas ut. Om så blir fallet behöver systemet åter ses över och en statlig ersättningsmodell åter övervägas.

Avslutning

Med det ovan sagda förordar ElektronikBranschen att regeringen implementerar utredningens förslag eftersom det på det stora hela skapar en bättre situation än den som råder idag. Det är samtidigt viktigt att regeringen noggrant följer utvecklingen mot bakgrunden av de invändningar ElektronikBranschen framfört.